

Biodiverzitet Trebjese

“Park šuma Trebjese nalazi se na jugoistočnom dijelu urbanog Nikšića i čini nastavak Žirovnice od koje je odvaja dolina Gračanice. Teren Trebješkog huma čine stijene krečnjačko-dolomitske strukture mezozojske starosti. Pristupačnost Park šumi vrlo je povoljna. Od centra grada do vrha huma vodi asfaltni put. Nadmorska visina huma je 752m, a površina 126ha. Geografske koordinate Park šume Trebjese su: 42°46'34" N i 18°57'32"E. Ovakav položaj karakteriše umjereno-kontinentalna klima sa submediteranskim elementima. Na jugozapadnoj strani Trebjese nalazi se grupa izvora od kojih se formira rijeka Mrkošnica”, kaže **Milan Korać**, dipl. geograf, član Ekološkog pokreta „Ozon“.

“Na vrlo malom prostoru koji zauzima Trebjese (oko 156ha) neposredno uz gradsko naselje, egzistira neobično veliki broj biljnih vrsta, tj. prisutno je više od 200 zeljastih i 40 drvenastih vrsta, od čega je dosadašnjim istraživanjima utvrđeno postojanje 14 endemičnih vrsta Balkanskog poluostrva.

Neke od njih imaju karakter vrsta od međunarodnog značaja (zaštićene CITES Konvencijom) zbog činjenice da su endemične i veoma rijetke, te da je njihovo klasično nalazište u Crnoj Gori”, ističe **Boro Vuković**, samostalni savjetnik u Službi zaštite životne sredine Opštine Nikšić.

Trebjesa je stanište značajnog broja životinjskih vrsta od kojih se mnoge nalaze na evropskim i svjetskim Crvenim listama za koje su utvrđene kategorije ugroženosti, neke od njih su obuhvaćene međunarodnim konvencijama, a takođe je evidentirano i prisustvo endemičnih vrsta. Istraživanjima je utvrđeno postojanje 6 vrsta puževa, 58 vrsta insekata, 54 vrste ptica, kao i prisustvo 14 vrsta gljiva od kojih neke imaju status međunarodno značajnih vrsta.

Vuković dalje nastavlja: “Na inicijativu Službe zaštite životne sredine Opštine Nikšić (2000. god.) pokrenut je naučno-istraživački rad na teritoriji Opštine Nikšić koji je na osnovu terenskih istraživanja, prikupljanja podataka i dokumentacije od strane Republičkog zavoda za zaštitu životne sredine i sačinjen stručni nalaz o prirodnim i kulturnim vrijednostima brda Trebjese.

Zahvaljujući svojoj izuzetno bogatoj flori, Trebjese se našla na listi potencijalnih IPA (važna biljna staništa) područja. Površina zaštićenog objekta Trebjese iznosi 156ha, od čega 126ha i 30ha parkovskog dijela sa slobodnim zelenim površinama”.

“Na jugozapadnoj strani Trebjese se nalaze više izvora koji čine rijeku Mrkošnicu koja je povremeno tokom godine bez vode. Na istočnoj strani Trebjese obodnim dijelom se proteže korito rijeke Gračanice. Ovaj kraj karakteriše submediteranska klima, sa umjereno toplim ljetima i sa manjom količinom padavina, relativno blagim zimama i sa dosta padavina i čestim strujanjima različitih vazdušnih masa”, kaže Korać.

Na 80% teritorije Trebjese podignuta je šuma crnog bora; oko 15% površine predstavlja vegetaciju submediteranskih kamenjara sa dominacijom vrijeska, do 5% površine zauzeto je autohtonom zonalnom vegetacijom širokolisnih listopadnih šuma sa bijelim grabom.

“Zajednica bijelog graba je zbog prisustva balkansko-endemične vrste dioskoreje, izdvojena kao endemična asocijacija Dioscoreo-Carpinetum orientalis. U zoni ove zajednice se, međutim, javljaju i pojedinačna stabla običnog graba (*Carpinus betulus*) i crnog graba (*Ostrya carpinifolia*).

Onosma stellulata, Waldst et Kit
(Zvezdičasta srčanica)

Crocus dalmaticus Vis
(Kačun)

Satureja montana L.
(Vrijesak)

Helleborus multifidus
(Vis, Rascijepani kukurijek)

Micromeria parviflora Vis
(Sitnocvjetni vrisić)

Vincetoxicum huteri Vis and Archerson
(Huterova lastavina)

Iz fotodokumentacije
Službe za zaštitu životne sredine
SO Nikšić

Sa florističkog aspekta izuzetan značaj ovog uzvišenja predstavlja prisustvo endemičnih vrsta Balkanskog poluostrva kao: *Dioscorea balcanica* (balkanska dioskorea), *Rhamnus obiculatus* (ilirska krkavina), *Ranunculus illyricus* (ilirski ljutić), *Hyacinthella dalmatica* (dalmatinski zumbulčić).

Cyclamen hederifolium Aiton
(Hederolisna ciklama)

Orchis provincialis ssp. *provincialis*
(Gorocvijet)

Orchis militaris
(Orhideja)

Galanthus nivalis L. (Vsiibaba)

Orchis morio L. (Salep, kačun)

Orchis tridentata (Trozuba orhideja)

Iz fotodokumentacije
Službe za zaštitu životne sredine
SO Nikšić

Onosma stellulata (zvezdičasta srčanica), *Satureja montana* (klasoliki vrijesak), *Micromeria parviflora* (sitnocvjetni vrijesak), *Edraianthus tenuifolius* (uskolisno zvonce), *Scilla litardierei* (livadski procjepak), *Vincetoxicum* (Huterova lastavina) i dr", kaže Vuković. Dosadašnjim istraživanjima evidentirano je prisustvo 14 balkanskih endema. Neke od ovih vrsta imaju karakter vrsta od međunarodnog značaja zbog činjenice da su endemične i veoma rijetke te je njihovo klasično nalazište Crna Gora, kao što su: ilirska krkavina, Huterova lastavina i sitnocvjetni vrijesak.

Hyacinthella dalmatica Chouard (Dalmatinski zumbučić)

Dioscorea balcanica Košanin (Balkanska dioskoreja)

FOTOGRAFIJE ZAŠTIĆENIH BILJNIH VRSTA

(Vrste zaštićene Pješterjem o stavljanju pod zaštitu rijetkih, prorjedjenih, endemičnih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta ("Sl. list SRPG" br. 38/82))

Ophrys apifera ssp. *apifera* (Pčelica)

Orchis simia Lam. (Svijetli kačun)

Iz fotodokumentacije
Službe za zaštitu životne sredine
SO Nikšić

“Vrste od međunarodnog značaja koje su zaštićene CITES Konvencijom, a prisutne na prostoru Trebjese su: *Ophrys apifera* subsp. *apifera* (pčelica), *Orchis morio* (kačun, salep), *Orchis militaris* (orhideja), *Orchis tridentata* (trozuba orhideja), *Orchis provincialis* subsp. *provincialis* (gorocvijet), *Orchis simia* (svijetla orhideja), *Cyclamen hederifolium* (hederolisna ciklama), *Galanthus nivalis* (visibaba).

Posebno interesantan floristički podatak koji se odnosi na područje Trebjese jeste da je tu jedino poznato nalazište balkansko-endemičnog taksona *Minuartia baldaccii* subsp. *baldaccii* (Baldaćijeva mišjakinjica) u Crnoj Gori (endem Albanije i Crne Gore)”, ističe za kraj Vuković.